

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

Выбары першага прэзідэнта Рэспублікі Беларусь адбыліся. У іх прыняло ўдзел 78,95 працэнта грамадзян. Аднак, відаць, у першым туры ніхто з кандыдатаў не набраў дастаткова колькасці галасоў, каб заняць вышэйшую пасаду ў дзяржаве. У такім выпадку другі тур выбараў павінен адбыцца ў сярэдзіне ліпеня.

Як стала вядома па прэс-рэлізах, галасы за кандыдатаў у прэзідэнты размеркаваліся наступным чынам:

Аляксандр Лукашэнка — 45,1%
Вячаслаў Кебіч — 17,4%
Зянон Пазыняк — 12,9%
Станіслаў Шушкевіч — 9,9%
Аляксандр Дубко — 6%
Васіль Новікаў — 4,6%.

Афіцыйныя звесткі аб канчатковых выніках галасавання стануць вядомы праз 10 дзён.

Малюе Віктар ДУБОВІК

Кур'ер "ЧЗ"

Прадстаўнічая "каманда"

Прадстаўнікі дзяржаў Рэспублікі Беларусь і Саюза прыслалі сваіх наглядальнікаў на выбары першага прэзідэнта Беларусі. Найбольш шматлікай была "каманда" з Расіі. Тут прадстаўнікі Дзяржаўнай думы, расійскага Цэнтр-выбаркама, Інстытута Крыбля. Прыслалі сваіх наглядальнікаў Казахстан, Кыргызстан, Малдова, Украіна, адзначылі на запрашэнне кандыдатаў ад дэмакратычнага блоку Станіслава Шушкевіча і Зянона Пазыняка наглядальнікі сацыял-дэмакратычных партый Латвіі і Эстоніі, а таксама Літоўскай дэмакратычнай рабочай партыі. Цэнтральная камісія па выбарах прэзідэнта Рэспублікі Беларусь не абмежавала наглядальнікаў якім-небудзь адным рэгіёнам. Ім было дадзена права прысутнічаць на любых выбарчых участках рэспублікі. Усяго ж толькі за апошнія два дні перад выбарамі Цэнтрвыбаркамам акрэдытаваны 72 замежныя наглядальнікі.

БЕЛІНФАРМ.

Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь N 467

АБ МЭТАВЫХ УКЛАДАХ НА ДЗЯЦЕЙ ДЛЯ БУДУЎНІЦТВА АБО НАБЫЦЦЯ ЖЫЛЛЯ

У мэтах стварэння грамадзянам умоў для набыцця жылля набыццём у будаўніцтва жылля Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь ПАСТАНОВІў:

1. З'ядацца з прэпановай Ашчаднага банка аб укладанні новага ўдзела зберажэнняў — мэтавага ўкладу на дзяцей для будаўніцтва або набыцця жылля з выплаты даходу па ім у размеры 300 працэнтаў гадавых.

Мэтавы ўклад адкрываецца на імя грамадзяніна Рэспублікі Беларусь, які нарадзіўся пасля 1 студзеня 1995 г., на суму 500 тыс. рублёў за кошт сродкаў Ашчаднага банка і захоўваецца да дзясяці гадоў з дня нараджэння дзіцяці. Дзяржаўная частка выдана ўкладу ў даход па ім не робіцца. Пасля заканчэння тэрміну захоўвання ўклад выкарыстоўваецца строга па мэтавым прызначэнні шляхам безнаўраднага пералічэння яго ўкладчыкам на будаўніцтва або набыццё жылля на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

2. Ашчаднаму банку ў трыдзятні тэрмін распрацаваць і зацвердзіць правілы прызначэння аперацый па мэтавых укладах на дзяцей для будаўніцтва або набыцця жылля.

3. Міністэрству фінансаў прадставіць у Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прэпановы аб унясенні ў заканадаўчы акт змяненняў, якія прадугледжваюць вызваленне Ашчаднага банка ад платы падатку на прыбытак на суму сродкаў, накіраваных на адкрыццё мэтавых укладаў і выплаты па ім даходаў.

Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь В.КЕБІЧ.

Кіраўнік спраў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь М.КАУКО.

21 чэрвеня 1994 г.

Мінск.

У гонар вялікага майстра

Пасольства дзяржавы Ізраіль у Беларусі накіравала зварот у Цэнтральны і ўдзельнікам І міжнароднага фестывалю імя Марка Шагала ў Віцебску. У ім выкажваюцца надзеі, што фестываль будзе першым у серыі міжнародных сустрэч у гонар вялікага майстра.

Марк Шагал належыць не толькі яўрэйскаму народу, чым сям'я ён з'яўляецца, не толькі беларускай зямлі, на якой ён нарадзіўся і вырас. Ягоная творчасць — частка сусветнай культуры. У Ізраіль агонія габелены ўпрыгожваюць залы парламента (кнэсета), ягоныя выявы сталі жамічужынай у адной з лепшых сінагог Іерусаліма. І ў кожнай з гэтых работ ёсць штосці такога, што нагадвае пра Віцебск, — творцыца ў звароце.

Роботнікі пасольства ад імя Міністэрства адукацыі і культуры Ізраїля, у якіх знаходзіцца мастацтва майстроў віцебскай школы жадаюць удзельнічаць у фестывалю і пленэры вялікіх творчых поспехаў.

Чакаем гасцей з Кітая

29—30 чэрвеня ў Беларусь прыбывае афіцыйная дэлегацыя Кітайскай Народнай Рэспублікі. Яе ўзначальвае намеснік прэм'ера Дзяржаўнага, міністр замежных спраў Кітая Цынь Цынь.

Як стала вядома карэспандэнту БЕЛІНФАРМА, у першы дзень знаходжання ў Мінску гасці з Кітая правядуць перагаворы з міністрам замежных спраў краіны Пятром Краўчанкам і прам'ер-міністрам Вячаславам Кебічам. 30 чэрвеня афіцыйная дэлегацыя сустрэнецца са Старшынёй Вярхоўнага Савета Беларусі Мечаславам Грыбам. Пасля заканчэння гэтай сустрэчы плануецца правядзенне прэс-канферэнцыі для журналістаў.

Ад родных хат паклон і прывітанне

Мінскі мікрарэён Маладзінка збіраецца сёння ўдзельнічаць у пасадцы. У гасці да тых, каго чарнобыльская катастрофа прымусіла пакінуць родныя хаты, прыехалі землякі з Чарэскага раёна.

Міністэрства культуры і друку, мясцовыя ўлады Чарэскага раёна, якія наладжваюць свята, вельмі спадзяюцца, што і ў іншых "чарнобыльскіх" раёнах успомняць пра сваіх землякоў.

БЕЛІНФАРМ.

Маладзё не дрэмле...

Дзве новыя маладзёжныя арганізацыі з'явіліся надняў у Гродна і адразу заняліся канкрэтнымі справамі.

"Ліга добраахвотнай працы моладзі" дапамагае юнакам і дзяўчатам знайсці працу ў вольны ад вучобы час, арганізуе студэнцкія будаўніцтва, а таксама выступае ў якасці пасярэдніка ў пошуках працы за мяжой. 5 дапамогай "Лігі" маладыя людзі, што добра валодаюць замежнымі мовамі, могуць стаць гувернерамі ў сям'ях у еўрапейскіх краінах.

Асацыяцыя "Маладзё супраць злачыннасці" адраджае былыя оператрады, але ўжо на платнай аснове. Яна ж рыхтуе прафесійных ахоўнікаў для працы ў дзяржаўных і камерцыйных фірмах.

Пад эгідай асацыяцыі ў Гродна дзейнічае некалькі спартыўных клубы ўшу, ствараюцца клубы славянскіх адзінаборстваў.

Лілія АСТРАВЕЦКАЯ.

Патрабуюцца ўласнікі

Паводле апошніх даных утрыманне "Брэст-абласкаў" на пачатку гэтай года з'яўляецца адным з найбольш прыватных уласніцтваў у вобласці з'яўляюцца толькі кожны чвэрты жыхар.

Менш за ўсё жадальных набыцц прыватнага ўласніцтва ў Пінскім, Баранавіцкім і Столінскім раёнах.

Каханне на... тры дні

Сенсацыйнае вяселле 88-гадовага і 28-гадовага жыхароў Віцебска, аб чым у свой час паведамлялі многія перыядычныя выданні, акцэнтавалі толькі прыватнае судовае працэс.

Позні маладажонкі ў самым пачатку "мядовага месяца" зразумелі, што адзінай яго вартасцю ў вачах жонкі з'яўляецца кватэра. Абражаны стары зварнуўся ў суд з заявай аб разводе.

БЕЛІНФАРМ.

Курсы валют на 24 чэрвеня:

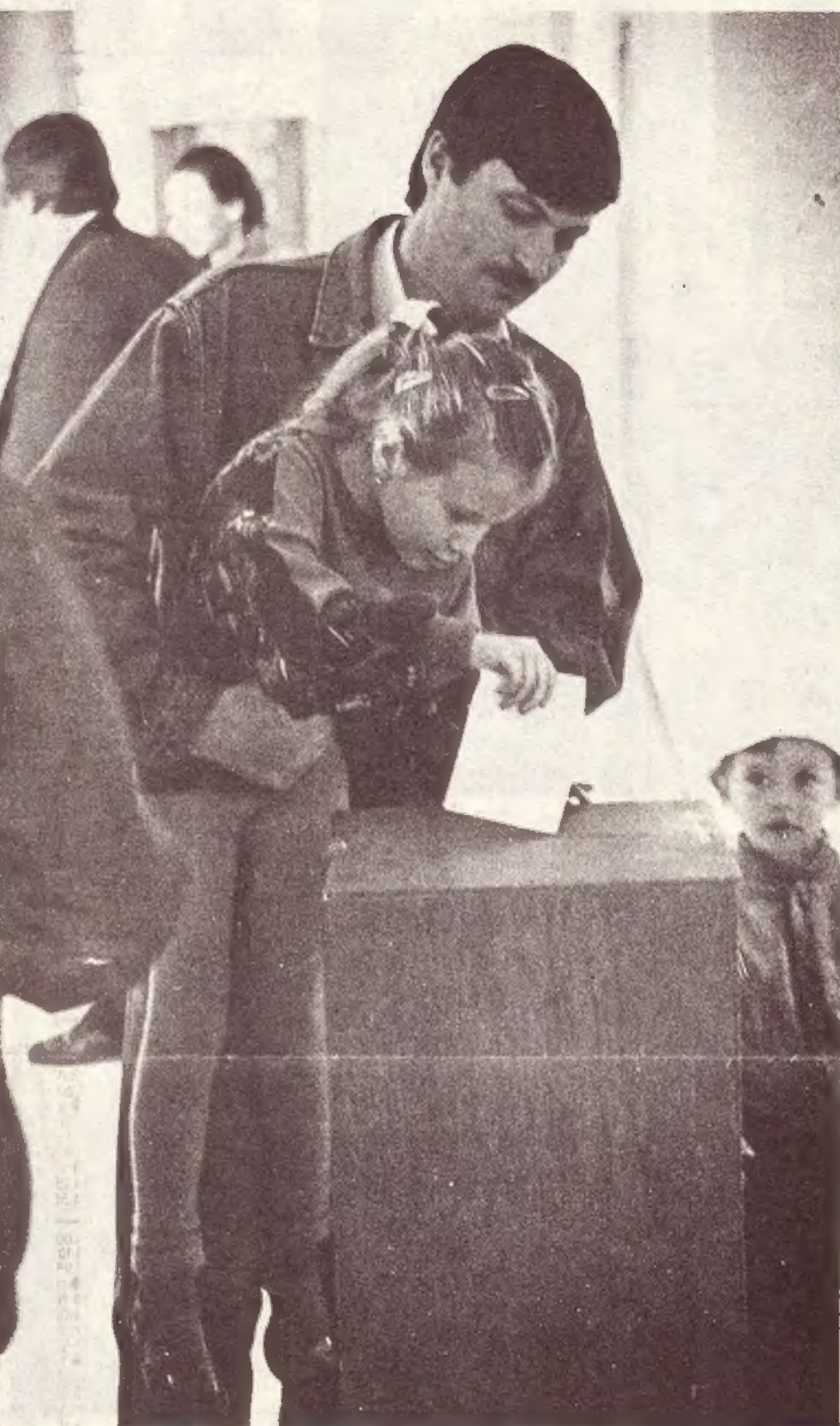
	Далар ЗША	Еўра	Ням. марка
Скупка	24840	25560	15460
Продаж	25000	25300	15460
"Комплекс"	25000	25300	15460
"Прьюр"	25200	25700	15300
"Пошук"	25200	25700	15300

Прэзідэнцкі марафон

Сімпацыі не супаі

У чацвер, 23 чэрвеня, не ведаю, як у чым-небудзь па-рэспубліцкаму, а ў Сербанцы — мікрарэён сталіцы — было вясення. Здавалася, што нехта нябачны ў прыродным катле шамаець бярозавымі вейкамі, перамяшчаючы, абрываючы карані быцця. Уласна кажучы, тое ж самае тварылася ў дзень выбараў першага прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і ў душах выбаршчыкаў. Знешнія і ўнутраныя прычыны: эканамічны хаос, палітычны ваганні, сацыяльная інфляцыя зрабілі сваю справу. Многія першы чым апусцілі ў урну для галасавання лістак у падтрымку таго ці іншага прэзідэнта на вышэйшую пасаду, яшчэ раз узвясвалі, супастаўлялі ў думках — за што змагаюцца бацькі і чаго дасягнулі дзеці.

Аляксандр Кашэўскі, слесар механазборных работ і Ана-толь Тароцька, брыгадзір ліцейнага цеха № 2 вытворчага аб'яднання "Мінскі трактарны завод", узвясваючы магчымасці кандыдатаў у прэзідэнты, прагаласавалі за Зянона Пазыняка. "Мне падабаецца яго праграма, — сказаў Аляксандр, — ты радкі,

дзе, у прыватнасці, ідзе гутарка аб нацыянальнай валюце, эканамічных рэформах. Надакучыла нам працаваць ва ўмовах нестабільнасці. Хочацца, каб быў поўны рабочы тыдзень, зарабляць грошы ў адпаведнасці з затратамі энергіі, розуму. Ды і за родных і блізкіх крывіда. Мой бацька, Мечаслаў Апанінаў, вайнік, цыпер, як кажучы, ужо стаўце ўбачу, на пенсію. Але ж, зрэшты, як удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, двойчы паранены на яе франтах, а пасля, працуючы ў жыгальскай калгасе "Гайна" Лягойскага раёна, мог бы жыць лепей. А хіба разгонтны на 120 тысяч "зайчыкаў"? Вось і перабяжэце. Добра, што трымае тое-сёна на палворку, ды дапамога пад бок, жыве там з сынам Міхалам. А так...

Будзем шырыцца ў апошні час, сапраўды, заслугі людзей перад Айчынай вайскай травой забываюцца. Крывіда гэта чужы. І тое, што людзі галасавалі за таго ці іншага кандыдата ў прэзідэнты, прадказана перш за ўсё жыццёвымі меркаваннямі, не выклікае сумнення. Не варта тут шукаць высокіх грамадзянскіх матываў, імпульсаў дзяржаўнага размаху. Праўда, былі і іншыя меркаванні. Напрыклад, Іван Ліхадзёўскі, інжынер-канструктар трактарнага завода і яго жонка Іна, выкладчыца цэнтра пазашкольнай работы, як і рабочы цеха дакладнага ліцця МТЗ Дамітравіч Крывеўскі, аддалі свае галасы за Станіслава Шушкевіча. Чаму? Іна Іванюна на гэты конт сказала наступнае: "Вывад з крызіснага становішча краіны ва ўсіх праграмах кандыдатаў настолькі туманны, што цяжка нават аддаць каму-небудзь перавагу. А Шушкевіч выклікае сімпатыю добрасумленнасцю, інтэлігентнасцю. За яго і прагаласавалі".

Так, розныя людзі і розныя прычыны паводзілі падтрымку таго ці іншага кандыдата. Для Івана Ліхадзёўскага і Іны Іванюны мярэць адліку ў дзень выбараў былі сумленныя кандыдаты, добрыя прыстойнасці, чалавечнасць, бескарысліваць. Мне ў той момант прыгадаліся чысцельныя словы: "Чалавек стварыў спактус. Устаіць — крок да чалавечка". Бескарысліваць не ведае спактус. Таму яна зусёды — крок да чалавечка. Пажадана, канешне, каб прэзідэнтам нашай шматпакутнай краіны стаў чалавек менавіта добры прыстойны, бескарыслівы. Толькі ў гэтым выпадку можна было б разлічваць на нейкі прабліск святла ў будучыні народа. А пакуль...

Шлюбныя паслугі ад Дысненя

Знакамітая кінакампанія Уолта Дысненя прапавала новую шлюбную цырымонію — спецыяльна для аматараў мультфільмаў. Навесты цяпер могуць пакарасавацца ў сукенцы Русяшкі ці пад'ехаць да царквы ў карэце Папаянцкі. Такое вяселле звычайна

тар трактарнага завода і яго жонка Іна, выкладчыца цэнтра пазашкольнай работы, як і рабочы цеха дакладнага ліцця МТЗ Дамітравіч Крывеўскі, аддалі свае галасы за Станіслава Шушкевіча. Чаму? Іна Іванюна на гэты конт сказала наступнае: "Вывад з крызіснага становішча краіны ва ўсіх праграмах кандыдатаў настолькі туманны, што цяжка нават аддаць каму-небудзь перавагу. А Шушкевіч выклікае сімпатыю добрасумленнасцю, інтэлігентнасцю. За яго і прагаласавалі".

Так, розныя людзі і розныя прычыны паводзілі падтрымку таго ці іншага кандыдата. Для Івана Ліхадзёўскага і Іны Іванюны мярэць адліку ў дзень выбараў былі сумленныя кандыдаты, добрыя прыстойнасці, чалавечнасць, бескарысліваць. Мне ў той момант прыгадаліся чысцельныя словы: "Чалавек стварыў спактус. Устаіць — крок да чалавечка". Бескарысліваць не ведае спактус. Таму яна зусёды — крок да чалавечка. Пажадана, канешне, каб прэзідэнтам нашай шматпакутнай краіны стаў чалавек менавіта добры прыстойны, бескарыслівы. Толькі ў гэтым выпадку можна было б разлічваць на нейкі прабліск святла ў будучыні народа. А пакуль...

Пакуль ішлі выбары. Тут у Сербанцы, дзе выбарчы ўчастак, што размешчаны ў будынку гімназіі № 1 імя Франціска Скарыны і СШ № 15, сядзіліся рабочыя сталічных прадпрыемстваў, служачыя, камарсанта, інтэлігенцыя. Задаволены былі іх ходам старшынні выбарчых камісій Зінаіда Вавілава, Эдуард Ваньсякі. У прыватнасці, паведаваў Эдуард Ваньсякі, да дзевяці гадзін прагаласавалі пятынаццаць працэнтаў выбаршчыкаў...

А, мабыць, у гэты ж час, там, за рэчалькай Гайнай Лягойскага раёна, кроцьчы вясковай вуліцай да выбарчага ўчастка ветэран вайны Мечаслаў Кашэўскі, Аляксандр не ведае, за каго ён прагаласавалі. Але, на маю думку, за прыстойнага кандыдата.

Вялікі Барысевіч.

Рэўтынг па-гомельску

У Гомельскай вобласці галасаванне пачалося яшчэ за дзевяці дзён да афіцыйнага дня выбараў. За першы тыдзень дзевяцідзёнкі ў вобласці прагаласавала 3955 чалавек, а ў апошнія дні — 31943, усяго 3,2 працэнта выбаршчыкаў.

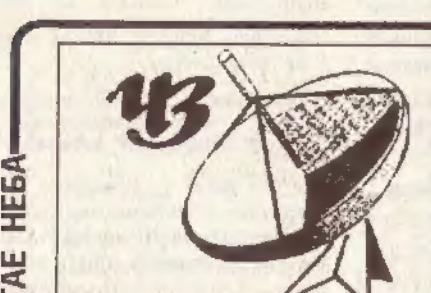
Найбольшая актыўнасць на сельніцтва прыпала на 22 чэрвеня: у гэты дзень прагаласавала 26530 чалавек.

23 чэрвеня на 1120 выбарчых участках вобласці на адзінаццаць гадзін раніцы прыйшло 38 працэнтаў выбаршчыкаў, на 15 гадзін — 65,4 працэнта, а да 19 гадзін — 71,4 працэнта.

Пасля закрыцця выбарчых участкаў аказалася, што з агульнай колькасці 1 млн. 136111 выбаршчыкаў прынялі ўдзел у галасаванні 890136 чалавек, або 78,35 працэнта. Гэтыя вынікі сведчаць аб высокай палітычнай актыўнасці, што, прынамсі, і прагназавалася.

Найбольшая вага прагаласаваных прыпадае на сельскую мясцовасць, а найменшая — на індустрыяльныя цэнтры. Так, у Гомелі прыйшло на ўчасткі 67 працэнтаў выбаршчыкаў, у горадах абласнога падпарадкавання — 74,73 працэнта, а раёнах — 88,62 працэнта. Паводле аперацыйных звестак, са значным адрывам лідзіруе кандыдат А. Лукашэнка. На другім месцы В. Кебіч. Найбольш верагодна, што менавіта гэтыя дзупаты выйдучы ў другі тур галасавання.

Анатоль ЗЛОТНІКАЎ.

Дзяжурныя на выпуску перакладчыкі Віктар КАПАЧЭЎ, Андрэй СІДАРАЎ, рэдактар Якаў ЯСЭПІН.

Аператыўная рэакцыя Галівуда Галівуд хутка адрэагуе на рышт акцёра Сімпсана па абвінавачванні ў забойстве двух чалавек. Розныя студыі намагаюцца атрымаць права на экранізацыю гісторыі жыцця кіназоркі.

"Еўраныя"

Акцёры Дэніэл Вашынгтон і Вэслі Снайпс прэтэндуць на ролю "паджага анёла". Сам Сімпсан цяпер знаходзіцца ў турме пад пастаянным назіраннем, бо ёсць небяспечка, што ён можа зрабіць спробу самагубства.

"Greenpeace" пратэстуе

У Любушы, недалёка ад Парыжа, адкрылі міжнародны салон захоўвання зброі. Зброя з 11 еўрапейскіх краін знаходзіцца ў экспазіцыі. Міністр абароны Францыі Леатар заявіў, што неабходна ўзмацніць сумесную работу па вытворчасці зброі ў Еўропе, каб яна магла скласці канкурэнцыю амерыканскім аналагам. У сваю чаргу прадстаўнікі арганізацыі "Грэнпіс" выказалі пратэст супраць гэтай акцыі. На іх думку, у салоне сабраны зусім не тыя "сродкі", пры дапамозе якіх можна ўсталяваць стабільнасць у Еўропе і свеце.

"Суперчэннэл"

Трагедыя ля Белфаста Экстрэмісты-пратэстанты забілі Паўночнай Ірландцыі ў каталікаў, якія глядзелі ў вясковай публічнай матчы змянялі свету па футболе.

Забароненая Ірландская рэспубліканская армія, якая, паводле не заяў, змагаецца за тое, каб Паўночная Ірландыя ўваходзіла ў склад Вялікабрытаніі, узяла на сабе адказнасць за забойства. Трагедыя адбылася ў 30 кіламетрах на паўднёвым усход ад Белфаста.

Шлюбныя паслугі ад Дысненя

Знакамітая кінакампанія Уолта Дысненя прапавала новую шлюбную цырымонію — спецыяльна для аматараў мультфільмаў. Навесты цяпер могуць пакарасавацца ў сукенцы Русяшкі ці пад'ехаць да царквы ў карэце Папаянцкі. Такое вяселле звычайна

"Уорлдвэст"

абыходзіцца ў 20 тысяч далараў, але часам кошт можа даходзіць да 100 тысяч далараў.

Настальгія па Джэксану

Першая песня, якая стала пачаткам сольнай кар'еры Майкла Джэксана, паступіць у продаж не наступным тыднем — праз 25 гадоў пасля таго, як яна зрабілася гітом. Бен Браўн, кіраўнік студыі "Сіцітаўн Рэкордс", дзе Джэксан запісаў сваю першую песню, расказаў, што нядаўна "знайшоў" на сваёй кухні арыгінальны запіс Майкла. Браўн будзе гандляваць запісам гэтага № 1 нават па пошце — за 30 далараў. У пакет увойдуць касета, кампакт-диск і гісторыя стварэння песні.

Страсці вакол магніткі

Германія жадае стварыць магнітную чыгунку. Згодна з гэтым праектам, да 2005

"TV-5"

годна на лініі Берлін—Гамбург будучы курсіраваць скорасныя цягнікі. Хуткасць дасягне 400 кіламетраў у гадзіну. Працуюць практычныя зваротныя ўвару ўрада на тое, што Германія будзе ізалявана ад еўрапейскага скораснага гнязда.

Жаночы дзень у Шатландыі

У Шатландыі днём адбылося свята, прысвечанае жаночаму дню. На ім прысутнічалі ўсе члены старажытных каралеўскіх сямей. Паказальныя шоу, дэманстрацыя мод сталі ўпрыгожваннем свята, якое завяршылася, аднак, непрыемным інцыдэнтам: пад час скачак адзін верхнік упаў у кані і атрымаў пашкоджанні.

Прэзідэнцкі марш

(Закінчэнне. Пачатак на 1-ай стар.)

Я — за аграджэнне Беларусі

Прызнаюся шчыра, я не пакоілася, што людзі не будуць галасаваць. Пераконвала сусядзяў, знаёмых, што трэба ісці, бо такія вялізныя грошы (120 мільярд) затрачаны на арганізацыю выбараў. Але народ наш аказаўся свядомым і мудрым — прагаласавалі амаль 80 працэнтаў ад унесёных у спісы. На выбарчым участку № 54 ва Уручы, што знаходзіўся ў 188-й школе, панавала спакойная, дэлавая абстаноўка. У выбарчай камісіі, былі прадстаўнікі розных партый. Я паназірала, як людзі паводзілі сябе пры галасаванні: адчуваўся, што яны галасуюць асэнсавана, робяць свядомы выбар.

Дадзім слова аднаму з выбарчыкаў, студэнту БПА Віктару Яшчыку:

— На сённяшні дзень я не бачу іншай кандыдатуры на пасад прэзідэнта Беларусі акрамя Зянона Пазыняка. Я свядома прагаласавала за яго. Бо хачу, каб з нашай Бацькаўшчыны лічыліся ў свеце, каб развівалася нашая нацыянальная культура. Яшчэ мне імпаўнуе ў яго праграме дакладнасць эканамічных мэтаў, усведамленне што і як трэба рабіць. Я не ўпэўнены, што Пазыняк пераможа, вельмі шмат падводных рыфў, але думаю многія адаладуць яму свой голас, бо людзі пачалі разумець, што трэба адраджаць Радзіму.

Вера ШЧЭЦІНА.

Хуткіх перамен не чакаецца

За час перадыбарнай кампаніі продзены мелі магчымасць пазнаёміцца не толькі з праграмамі ўсіх кандыдатаў у прэзідэнты, але і з кожным з іх асабіста. Усе прэтэндэнты правялі на некалькіх сустрэчах з выбарчыкамі абласнога цэнтра. Асабліва шырокую агітацыйную кампанію разгарнула каманда мясцовага кандыдата — старшыні аграфірмы "Прагрэс" Гродзенскага раёна Аляксандра Дубко.

Зацікаўленасць выбарамі адчуваўся ў горадзе, перавагі і недахопы прэтэндэнтаў актыўна абмяркоўваліся і ў мясцовых сродках масавай інфармацыі, і ў працоўных калектывах, і проста на вуліцах. Аб неабыхавасці продзенаў сведчыла іх актыўнасць у дзень выбараў, ужо, паводле палірадных даных, на 11 гадзін раніцы прагаласавала больш за 30 працэнтаў выбарчыкаў.

— Першым прэзідэнтам самастойнай Беларусі хацелася б бачыць чалавека сумленна-

ражаюч, чалавечы гонар ужо даўно. На 34-м участку па традыцыі ўсё было зацягнута кумачом і, акрамя маленькай "пагонькі" на ўрне для бюлетэняў, ніякай дзяржаўнай сімволікі (нават той жа адзіны флаг трапіў на суседні ўчастак).

Дарэмна, дарэчы, не тлумачылі загадзя, як выкрэсліваць. Хоць і зрадкі, але ўзнікалі пытанні: выкрэсліваць, напрыклад, адну левую частку (прозвішча) ці абедзве. Пытанне, здаецца, простае, але таксама не выключае магчы-

вай (нават з халоднага крана), і багатым асартымен-там агародніны ля выбарчага ўчастка, але "даставалася" яму "на арэхі" моцна.

Напярэдадні выбараў тэлебачанне ва Уручы добра паказвала толькі беларускую праграму, дзе ўсе агітавалі толькі за Кебча.

Мой асабісты выбар, магчыма, быў бы больш уважаны, каб не было гэтых перадач. Галасуючы за Пазыняка, я галасавала супраць Кебча.

Пакуль яшчэ невядома канчаткова, якія вынікі будуць у

які "бяззональнае надвор'е", прадказанае сінотыкамі напярэдадні выбараў.

— Магчыма, мой "голос" нікога не вырашыць, але сёння я сапраўды адчуваю адказнасць за лёс сваёй краіны, — падзялілася сваімі думкамі Алена Лышчыцкая. Яна — малады спецыяліст, працуе таварознаўцаў у ГУМе, разам з мужам выхоўвае пяцігадовую дачку. — Амаль да апошняй мінулы не ведала, каго з кандыдатаў пакінуць у бюлетэні. Дзейнічала метадам "ад супрацьлеглага". Адрозны вы-

ла некаторую разнастайнасць у агульным размеранасці дня. Анатолю Уладзіміравічу далі зразумець, што нядарна было б "прадумаць", як сустраць высокага госця... Ён настаяў на сваім: усе выбарчыкі роўныя перад законам і дадзеным гістарычным момантам.

І з гэтым нельга не пагадзіцца.

Наталія КАРПЕНКА.

Час аб'яднацца

Як і мільёнам маіх землякоў мне, вядома, неабыхавала будучае зямлі нашай і яе народа, пра вартасць існавання якога марыла не адно пакаленне людзей. Рэальнае жыццё, на жаль, адносілася і адносіцца да гэтых людзей з непавагай, і нам даводзілася выжываць у любых умовах і пры любых правілах.

Усім нам можа даламагчы толькі надзея аб'яднання ўсіх нармальных людзей — разумных, добрасумленых, сціплых, тых, хто жадае добра не толькі сабе, але і іншым, нашаму грамадству і народу. Хто ж можа стаць такім аб'ядноўваючым пачаткам? Менавіта над гэтым я думаю калі вырашаю, якому з кандыдатаў у прэзідэнты аддаць свой голас. Я зрабіў свой выбар і прагаласавала за Аляксандра Лукашэнка. Пры ўсім спрэчках наконце гэтай асобы нельга не прызнаць, што А.Лукашэнка бліжэй за іншых стаіць да магчымасці пачаць становічыя змены ў нашым грамадстве, неабходнасць якіх ужо наспела. І калі ён зможа аб'яднаць нашых грамадзян для арганізацыі нармальнага грамадства, не наламаўшы пры гэтым дроў, то паўнамоцтвы прэзідэнта будуць давераны яму недарэмна.

Уладзімір ЛЯЎДАНСКИ.

Прыярытэты завадчан

Заводскі раён беларускай сталіцы ў дзень выбараў, прама скажам, не вызначаўся залішняй пасіўнасцю: з ранку да вечара на выбарчых участках цягнуліся ручэйкі людской плыні.

За каго ж галасуюць завадчане? Бадай, іхнія прыярытэты вызначыла і тое, што тут, на Паўночным пасёлку, жыве адзін з кандыдатаў у прэзідэнты, лідэр парламентарна-апаратнага БНФ Зянон Пазыняк. Прынамсі ён аказаўся аб'ектам увагі большасці гаварыц, што адбыліся ў мяне ля ўчастку № 32 і № 33, якія размяшчаліся ў памяшканні СШ № 68.

Уладзімір Сівакоў, шафёр-аўтазаваднік Мінскага аўтазавада:

— Па шчырасці, выбары спрыяюць мне не ўвогуле. Народ у нас звычайна не пытаюцца. Але бачу, што будзе сапраўднай барацьба — ад кожнага залежыць заўтрашні дзень. Мой выбар — Зянон Пазыняк. Я, праўду кажучы, не ведаю, што ўяўляе сабой БНФ, але хоць яна відаць тут, што гэта не хапун. Дый ці з кожным народным дэпутатам вам даводзілася ездзіць у адным аўтобусе? А Пазыняк я часта бачу на прыпынку "дваццаткі".

Калегі гэтага суразмоўцы, шафёр аўтакабіната Іван Зайкоўскі, пры той жа пазіцыі мае іншыя аргументы:

— Я аддаю голас за Пазыняка, бо быў у ягоных сустрэчах, знаёмы з ягонымі мэтамі. Беларусі абавязкова патрэбны змены, а адзіны сімвал змен у гэтай камандзе — Пазыняк.

Надзяжжа было зразумець і тых, хто не вылучаў адкрыта сваіх прыхільнасцяў. Мы ж усе памятаем часы, калі думка, выказаная не ў пераможным хоры, вызначала далейшы лёс чалавека. Дый тайнасы працэдур — неад'емнае права выбарчыка.

...Вось ідзе з участка маладая сямя — бацька, маці і дачка:

— Мы галасавалі не за ўчарашні дзень, а заўтрашні. Падобную думку выказала і жанчына ў юна пенсіённага ўзросту:

— Ады ўжо дастаткова накіраваліся на нашых плячах. Трэба даць шанц новым.

Многія абураліся падзеямі вакол выбараў:

— Што ж гэта такое: у дзень выбараў забаронена агітацыя, а тэлебачанне зранку працягвае нахвальваць прэм'ер-міністра? А я вось спецыяльна прагаласую за таго, хто менш за ўсіх быў на экране.

Зразумела, гэтымі гутаркамі я не прэтэндую на вычарпальную аб'ектыўнасць. Мо проста ў іх адбіліся мае асабістыя палітычныя прыхільнасці, а ў размовах, натуральна, цягне да аднадушся. Але факт: яны выяўляюць і рэальны рост рэйтінгу Пазыняка. Як улічыць такую рэальнасць той, хто пераможа канчаткова ў выбарах, — пакажа час.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

Хмарна. Месцамі — ураган

Чарскі сельскі выбарчы ўчастак нумар дзевяць Лепельскага раёна. Прыходжу а сямей гадзіне, акурят да адкрыцця, чакаю ўбачыць чаргу па бюлетэні, але бачу пустую залу, дзіўлюся. Зрэшты, чаго дзіўліцца: людзі пагнілі кароў у поле і заняліся гаспадаркаю, а выбары пачакаюць. Не раней — цяпер нікога не падгоніш, нікому не наважыцца "патрэбнага" кандыдата, як бы сондака за яго ні агітаваў, цяпер у кожнага свая галава на плячах.

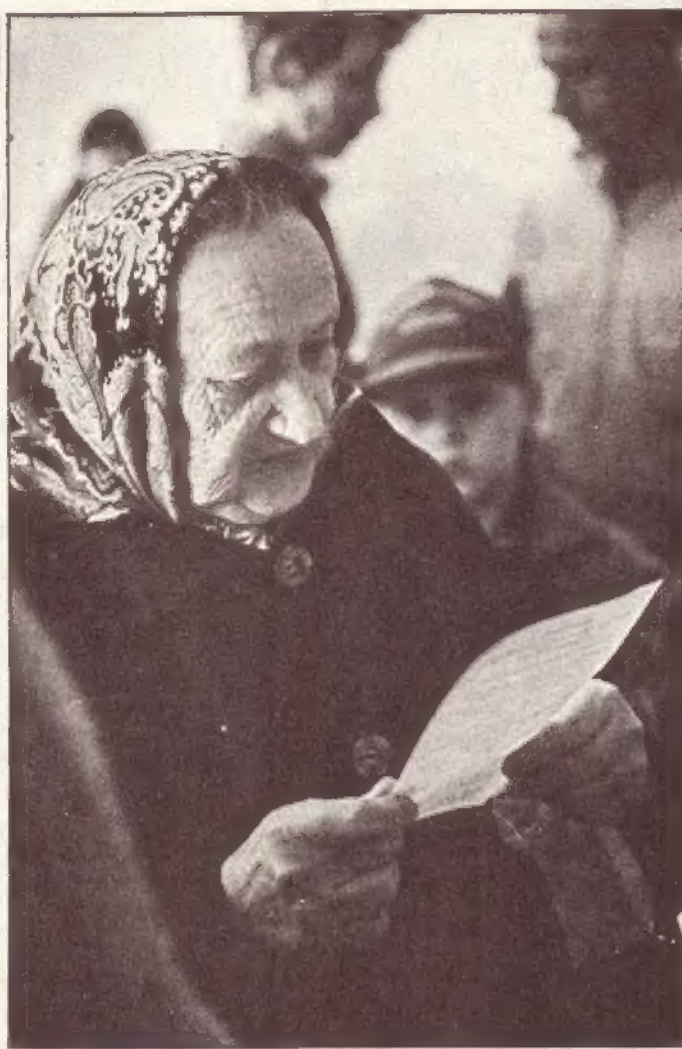
Участак не самы вялікі на Лепельшчыне, усяго 370 выбарчыкаў, затое ўсе адзін аднаго ведаюць. Толькі а дзевятай гадзіне народ паваліў валам. Хто на выбарчы ўчастак, а хто і ў краму, дзе, здаецца, прэзідэнцкім выбарам, сёння царскі прывоз: гарэлка па дзяржшане і ўволю, розныя прысмакі на закуск, пачынаючы ад свежых памідораў і гуркоў, хача і дарагіх, але ж такога, як кажуць, людзі не бачылі, мабыць, сто гадоў. Затое галасавалі за прэзідэнта ідуць дружна і нават весела, удзячны родным уладам за рапторную да іх увагу.

— Я за іх за ўсіх прагаласавала б, — скардзіцца бабуля на прэтэндэнтаў, — каб хоць частку паабіцаў даджылі спыніць. Бульбачка вунь уся як ёсць вымакла.

Тым часам Лепельшчына актыўна галасуе. Паводле звестак старшыні раённай выбарчай камісіі Надзеі Іванаўны Куц, ужо да адзінаццатых гадзін раніцы тут аддалі свае галасы 46,6 працэнта выбарчыкаў, да пятнаццатых гадзін іх колькасць перасягнула дзве тысячы. Такім чынам, выбары ў раёне адбыліся. Адбыліся яны ў Чарэч, хача і не без сюрпрызаў. Літаральна "пад заклікам", калі камісія падлічвала ўжо галасы, раптам адключылася тэлефонная сувязь. Ці то ўраган таму віноку, ш яшчэ што, толькі вяртаму карэспандэнту з цяжкасцю ўдалося перадаць гэты рэпартаж у радыёхвілю. Стыхія, аднак, не перашкодзіла Аляксандру Лукашэнка, набраўшы 252 галасы выбарчыкаў, з вялікім адрывам ад астатніх выйсці пераможцам. І гэта, на мой погляд, быў другі сюрпрыз. Можна, ён некаму будзе і не падабацца, толькі ж, пагодзімся, селянін ведае, што і як яму рабіць.

Уладзімір МІХНО, уласны карэспандэнт па Віцебскай вобласці.

P.S. Калі вяртаўся нумар, сталі вядомы вынікі галасавання на Лепельшчыне. За А. Лукашэнка прагаласавала 14 тысяч 620 выбарчыкаў, што складае 48 працэнтаў. Калі 25 працэнтаў аддалі свае галасы за Кебча, астатнія галасы размеркаваліся наступным чынам: Дубко — 2378, Пазыняк — 1376, Шушкевіч — 1259, Новікаў — 950.

Гэтыя здымкі зроблены на выбарчым участку № 76 Маскоўскага раёна горада Мінска. Назіралася высокая палітычная актыўнасць выбарчыкаў усіх слоў насялення.

Галасаванне прайшло ў часткова прынятым будынку школы, што не садзейнічала святлому настрою людзей, многія з якіх прыходзілі на выбарчы ўчастак сем'ямі. Як адзначыў старшыня ўчастковай выбарчай камісіі Аляксандр Фёдаравіч Стэфурскі, сродкаў на правядзенне выбараў было выдзелена недастаткова. Вось бы ўспомніць былыя часы, калі гучалі аркестры і песні!

Фота Сяргея БРУШКО.

га, здольнага вывесці краіну з крызісу. Кожны выбара таго, каго лічыць вартым, — гэта думка аднаго з выбарчыкаў, урача А.Г.Хоравы, і яе падзяляюць многія.

На жаль, прэтэндэнты, на мой погляд, не выкарысталі цалкам магчымасці перадыбарнай кампаніі. Адсутнасць вопыту ў правядзення прывяла да таго, што выступленні большасці кандыдатаў з'явіліся да неканструктыўнай крытыкі апанентаў.

Прэтэндэнты не распрацавалі добра свой імідж, неадпаведналі таго, што людзі будуць аддаваць свае сімпатыі і актыўнасць толькі іх праграмам, але і ім самім як асобам. Напрыклад, адна мая знаёмая не прагаласавала за Пазыняка толькі таму, што ён падаўся ёй вельмі суровым, пахмурным чалавекам, які "нават не ўсміхнецца ніколі".

А вось на пытанне, што змяняць выбары ў нашым жыцці, адказы былі розныя. Большасць усё ж вельмі мала спадзяецца на хуткія добрыя перамены, разумеючы, што эканамічнае адраджэнне — справа не аднаго месяца і залежыць яна не ад аднаго толькі прэзідэнта.

Лілія АСТРАВЕЦКАЯ.

Выбар зроблены?

Кожны на свае вочы бачыў, як праходзіла перадыбарная кампанія. Наўрад ці адносны да сапернікаў з боку кандыдатаў можна было назваць дэмакратычнымі. Брудныя публікацыі ў газетах, якія аб-

Беларусі.

Участак, на якім давалася галасаванне аўтару гэтых радкоў, змешчаны ў школе № 172, што ў Заводскім раёне. За тры дні да выбараў паднавілі фарбаю сёме-тое на фасадзе, вывесілі бела-чырво-на-белы сцяг. У дзень выбараў сцяг нечакана знік, як высветлілася, апынуўся на адным з двух, размешчаных у школе, участкаў ("разумеючы, беднасць, — тлумачылі мне, — у школе толькі адзін дзяржаўны флаг"). Паводле маіх назіранняў, з самай раніцы галасавалі адзінаці, асноўная маса выбарчыкаў аддала перавагу пудыно, а па звестках атрыманых мною ва ўчастковых камісіях, да гадзіны дня прагаласавалі 45 працэнтаў спісанага складу выбарчыкаў.

Людзі старэйшага ўзросту прызначаліся, што за дзюнімі часамі гандлёвыя кропкі на выбарах — гэта таксама магчымасць выбару і неаблага, дарэчы. Здаецца, рынак не дапускае танных трукаў з выбарчыкамі ў дзень выбараў (прынамсі, на выбарчым участку, у суседняй са школай краме, напрыклад, у дзень выбараў нечакана з'явілася ў продажы выдатная свініна па пятнаццаты тысяч за кілаграм, што не магло быць не заўважана большасцю выбарчыкаў, асабліва жаночага полу).

На школьным стэндзе побач са спісам пакінутых на другі год вучняў — партрэці і кароткія біяграфіі ўсіх кандыдатаў на прэзідэнцкую пасадку. Сюды людзі падыходзілі часта — пераважна больш-

масе кансультацыі ў момант выбараў.

На выбарчых участках № 34 і 35 было па назіральніку. Абодва — з Беларускага народнага фронту. Як вядома, толькі сто замежных назіральнікаў сачылі за выбарамі першага беларускага прэзідэнта ў той час, як выбарчых участкаў значна болей.

Мяркуючы па ўсяму, праз два тыдні нас чакае другі тур. Наколькі зладжана ён пройдзе з улікам усіх недахопаў першага — пакажа час. Застаецца спадзявацца, што на працягу гэтых двух тыдняў палітыка кандыдатаў будзе больш карэктнай, чым раней. Інакш можна і не чакаць выбарчыкаў на участку.

Лілія ГРЫНЬЦЕВСКАЯ.

Лепш Пазыняк, чым ніколі

Дзе даведзёцца пра ўсе навіны ў новым мікрараёне? Так, у чаканні ля тэлефона-аўтамата. Вось і ў дзень выбараў мне давалася пачуць такі маналог:

— Ну што, мама, прагаласавала? За каго? Новікаў? Лукашэнка? Як будзе? А мы, уяўляеш, першыя прыйшлі, дык хача б кветанку падарылі...

Цялы дзень у горадзе віравалі слоўныя баталі. Спрачаліся сваёй, знаёмай і нават проста людзі ў чаргах. Як ні "радаваў" урад выбарчыкаў: і таннымі мясам, і цёплай

маштабе рэспублікі, але на выбарчым участку № 63 Першамайскага раёна яны былі наступныя: за Шушкевіча выказалася 629 чалавек, за Лукашэнка — 568, за Кебча — 460, за Пазыняка — 430, Новікаў набраў 117 галасоў, Дубко — 99. Супраць усіх прагаласавала 82 чалавекі. Неспаўнадушны былі 32 бюлетэні.

Наталія ПЛЫТКЕВІЧ.

Ці заззяе сонца?

То дождж, то сонца... Для надвор'я, як і для настрою, таксама характэрныя крайнасці. "За каго галасуеце?" "За Новікава". "Трэба ж! А мы — за Пазыняка..." На подступах да выбарчага ўчастка № 4 — традыцыйная чарга па "дэфіцыты". Нікога асаблівага ў продажы няма, і народ марнуе тут час, хутчэй за ўсё, па добрай старой звычцы. Што заўважаецца адразу і, на маю думку, увялічэ з'яўляецца прыкметай першых прэзідэнцкіх выбараў — людзі спачатку імкнуцца аддаць галас за таго ці іншага кандыдата, а ўжо потым накіроўваюцца ў буфет.

У бойкай рукаваціковай прадаўшчыцы — прыўзняты настрой. Папрасіўшы барабаня ў чаргі, яна налівае ў шклянку кока-колы і, узяўшы руку ў гару, пралапуе "тост": "За нашага будучага прэзідэнта!"

Пакуль што мы жывём палітычнымі прагнозамі, кожны з якіх можа аказацца настолькі ж далёкім ад ісціны,

крэсліла Пазыняка — не магу даверыць лёс і будучыню свайго дзіцяці нежанатаму чалавеку. Ну, а пра канчатковы выбар гаварыць не хачу — якая розніца? Усё роўна заўтра ад гэтага не стане больш прадуктаў на прылаўках.

Алена Салавей, выхавальніца дзіцячага сада, таксама маладая мама, аддала перавагу В.Кебчу, які імпаўне ёй не толькі як палітык, але і як чалавек.

— Не ўпэўнена, што калі сённяшні прэм'ер стане прэзідэнтам, на нас звалюцца матэрыяльны дабрабыт і сацыяльныя гарантыі. І ўсё ж, выбіраючы Кебча, я такім чынам галасую за стабільнасць, ураўнаважанасць і перавагу разумнага сэнсу.

У старшыні ўчастковай камісіі выбарчага ўчастка № 4 Анатоля Уладзіміравіча Галаткіна свае меркаванні адносна вынікаў галасавання, але імі ён дзеліцца "не для прэсы". Толькі праз дзевяць дзён стане дакладна вядома, хто з кандыдатаў атрымае права на далейшую перадачу барану барацьбу. А пакуль...

Анатоль Уладзіміравіч быў напружаны дзень, хоць, на першы погляд, здаецца, што прайшоў ён даволі спакойна. Дарэчы, на гэтым самым участку галасавалі за кандыдата на пасадку будучага прэзідэнта сённяшняга Старшыня Вярхоўнага Савета Беларусі Мечаслаў Грыб (па-даўна, якая з паспехам транспіравалася Беларускае тэлебачанне). Безумоўна, святло тэлевізійных юпітэраў унес-

ЭКАНОМІКА

Як жыўяце-можаце, наватары вытворчасці?

□ Леанід ПАТАПОВІЧ

Сёння ў Рэспубліцы Беларусь праблема тэхнічнай творчасці знаходзіцца на самым нізкім узроўні. Скарачаецца колькасць рацыяналізатараў на вытворчасці. Усё менш і менш падаецца рацпрапанов, шмат якіх гадамі не ўкараняецца.

Наогул, ці неабходна рацыяналізацыя? Мы ведаем, што страцілі выкарыстання энергетычных рэсурсаў у прамысловасці Рэспублікі Беларусь складае ад 10 да 60, у камунальнай гаспадарцы — ад 40 да 80 працэнтаў. Вось на гэты накіраваны сваю дзейнасць рацыяналізатары нашай рэспублікі. Прыкладу прыклад. Шмат дзясяткаў гадоў працаваў на МАЗе слесарам І.Д. Забавуць, на яго ліку больш за 520 ўкараненых рацпрапанов. Ужо будучы на пенсію, у сакавіку 1993 года ён самастойна ўкараніў рацпрапанову, якую падаў яшчэ ў 1985 годзе. Яна дала эканомію ў суме 1 мільён 660 тысяч рублёў. Узнагарода складала каля 10 тысяч рублёў. «Справа не ў грашак», — гаворыць Забавуць, — шкада, што за гэтыя гады столькі металу пайшло без толку».

Яшчэ прыклад. Шмат гадоў на МАЗе для вырабу плунжэра прычапа прымаўляў прэс у 600 тон. Ілья Дзмітрэвіч разам з іншымі работнікамі завода зрабіў 36-тонны прэс. Эканамічны эффект

склаў паўтара мільёна рублёў. Гэта толькі ў 1993 годзе!

Дык як жыўце наватары вытворчасці нашай рэспублікі? Можна адказаць адным словам — дрэнна! Іх дзейнасць трывае толькі на асабістым энтузіазме.

Няўжо мы такія багатыя на рэсурсы, што не ўдзяляем увагі наватарству, рацпрапанов? Вядома ж, не. Варта памятаць і аб тым, што наватарамі не нараджаюцца, імі становяцца, і іх творчыя здольнасці залежаць ад спосабу жыцця.

Больш за 35 гадоў я прапрацаваў у станкабудаванні. За гэты час ўкараніў каля 300 рацпрапанов. Пабываў больш чым на 500 прадпрыемствах у 55 гарадах краіны СНД, дзе непасрэдна на працоўных месцах дэманстраваў свае распрацоўкі. Усё гэта да мяне права сказаць, што тэхнічная творчасць зараз упала ў нас да неверагодна нізкага узроўню. Неабходны новыя метады працы. Цяпер некаторыя кіраўнікі

прадпрыемстваў, цахаў глядзяць на наватараў як на дзівака.

Хачу нагадаць адзін эпізод. Пасля адміністрацыі аднаго прадпрыемства рабоча-наватара І.І. Інгінера-канструктара ў Мінску на ВДНГ паглядзець, што ёсць новага ў галіне металапрацоўкі. Тэма прывялі апаганне, чарцяжы, эскізы, праспекты: толькі ўкаранялі! Прыходзіць да галоўнага інжынера. Той падпісвае камандзіровачны, а пакет дакументаў выкідае ў карзінку для смецця. Маўляў, Мінску паглядзець ды й годзе. Вядома адміністрацыя лягчы на сваю прадукцыю падняць цану, чым валтузіць з новаўвядзеннямі.

Цяпер заслужаныя рацыяналізатары Рэспублікі Беларусь ідуць на пенсію і чакаюць ад дзяржавы дапамогі. Яны маюць ганаровыя званкі, але не змаглі за міжэраўнаагароджаныя забеспячэнні сваё стварэнне.

Вось і я ўжо некалькі гадоў на пенсіі, а з заводам сувязі не спынаю. Падаю рацпрапановы, дапамагаю ўкараняць іх. Бо рацпрапановы, як людзі, нараджаюцца, жывуць, паміраюць, каб зноў нарадзіцца ў новай якасці.

Вядома, што ў Беларусі зарэгістравана 29 арганізацый, якія павінны працаваць з моладдзю, на жаль усё не так! Не відаць і не чуваць іх работы.

Міністэрства культуры чамусьці не лічыць тэхнічную твор-

часць культуры. Вынаходніцтва і рацыяналізацыя — гэта рэзультат сацыяльных і тэхнічных праблем. Вынаходлівы інжынер, рабочы-наватар — такі ж рухавік культуры і прагрэсу, як пісьменнік, мастак, вучоны, артыст. Не займаюцца гэтай праблемай і Камітэт па справах моладзі пры Саўеце Міністраў рэспублікі.

У Мінску праходзіла выстава-кірмаш «Тэхнічная творчасць». Яна была арганізавана Дзяржаўным таварствам вынаходніцтва і рацыяналізатараў і ставіла сваёй мэтай вызначыць найбольш эфектыўныя вынаходствы і рацпрапановы з наступным іх ўкараненнем на прадпрыемствах. Выстава паказала, што шмат ёсць новага на рабочых месцах, на прадпрыемствах, але, на жаль, пра гэта мала хто ведае.

Нам абавязкова неабходна стварыць Беларускі фонд садзяння развіцця вынаходніцтва і рацыяналізатарскай дзейнасці пры Беларускім таварстве вынаходніцтва і рацыяналізатараў (БТВР). Фонд зможа ажыццявіць наватарскую дзейнасць.

Цяпер жэ беларускаму таварству вынаходніцтва і рацыяналізатараў (БТВР) дзяржаўная структура амаль зусім не дапамагае. Вельмі шкада, што пра нас забылася Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі. Было б няблага, каб частку работы ў рэспубліцы

па прапагандзе перадаваго вопыту ўзяў на сябе Беларускі інстытут навукова-тэхнічнай інфармацыі і прагнозу Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

На жаль мы забылі слова перадавіка. А перадавікі ёсць і будуць. За кошт сваёй творчасці яны робяць больш прадукцыі з выдатнай якасцю. Значыць, пра іх трэба гаварыць, прапагандаваць. Іх трэба заахвочваць, бо яны — патрыёты.

Талент ёсць у кожнага чалавека, толькі неабходныя ўмовы, пры якіх ён можа стаць сталым і працяглым. Значыць, трэба дапамагчы людзям развіць свае здольнасці цяпер, а не потым. Нам няма калі чакаць: час прыспешвае людзей на творчасць.

У старжытасці гаварылі: «Свет таму вялікі, што не паграбаваў ніводнай сваёй пясчынкой». А нашы залаты россып ідэй рацыяналізатараў часцей за ўсё залегаюць на паліцах. Хай некаторыя лічыць іх белымі варонамі, дзівакамі, галоўнае, што наватары сваёй справай замацоўваюць веру ў будучыню чалавека. І чым больш будзе рацыяналізатары і вынаходніцтва ва ўсіх галінах прамысловасці або культуры — тым лепш мы будзем жыць.

У рэспубліканскім дыспансеры НДІ радыяцыйнай медыцыны прайшоў конкурс медыцынскіх сяспёр. Яго ўдзельніцы прадэманстравалі высокі прафесіяналізм, выдатную тэарэтычную падрыхтоўку і практычныя веды. Пераможцы атрымалі прызны і памятныя падарункі.

Фота Аркадзя НІКАЛАЕВА, БЕЛІНФАРМ.

ДЗЕЦІ І МЫ

Фота Сяргея БРУШКО

“Знесеныя ветрам”

Кажуць, што “новае пакаленне”, акрамя пелісі, сёння нічога не хвалюе. Хвалюе, не сумняваюся. Вось толькі выйсьце з забытага кола сучасных супярэчнасцей, у якім мімаволі апынуліся многія падлеткі, папроста не бачыце — з адцам спрабуюць яго, тое выйсьце, знайсці, але забытагацца яшчэ болей. Сённяшняе “знесеныя ветрам”.

Ледзь ці не адначасова рэдакцыя атрымала два амаль аднолькавыя лісты. Разважаны іх аўтары — дзевушкі дзяўчынак — выпускніцы школы — мы вырашылі надрукаваць без каментарыя. Пакінуўшы гэтае права за чытачамі “ЧЗ”.

Я крочу па вуліцы. Раптам чую пранізлівы плыч даццяці. Азіраюся: выдзе дзяўчынка жывяцца ўзросту. Маю чыгня яе за руку і нас ад часу зноўна заглядвае: “Закрый рот... Заб’ю... Я не вытрымліваю!”

— За што вы яе так? — Есці хоча, дрэнны! — Дык гэта ж натуральна! Жанчына быццам не чуе мяне: — Ад біцця горна не будзе. — А калі дацця вясне навідаць? — пытаюся.

Кабета пачынае злавачца ўжо на мяне: — Адкуль ты ўзялася, такая разумная?..

— Іду проч. “Адкуль узялася...” Адуць жа, з дзяцінства. З нашчаснага, безбароннага, слабага дзяцінства... Учора я бачыла, як, пэўна, зусім малых хлопцаў, хутчэй за ўсё перахлествалі, утхоч білі аднаго, самага слабага. Толькі калі я прыгавіла выкалікаці міліцыю, яны павольна пайшлі проч, азіраючыся і брыдкасласячы. А той, каго толькі што так жорстка білі, зірнуў на мяне зноўна раздражнёна: “Навошта было ёсць? Цяпер злавачца — прыб’юць!”. І, адштурхнуўшы мяне, уцёк.

Адуць яна, жорсткасць у дзіцячых сэрцах? У школе нас вучаць “нікімлі добра любіць і выхаваным быць”. Вучаць прыкладна такім чынам: — Патруй, гад, вон з класа! — Дзібны, вырадкі! маўчаць усмі!

— Пакладзі руку на парту, прыдурак!..

Навучылі. Вось ён, вынік: сямігадовы малы з азебралым тварам замкаваеца на слабішча. Яшчэ адна скалечаная дзіцячая душа.

Нідзе і нікога так не прыніжаюць, як дзяццяці ў школе. Калі настаўнікі нашай гімназіі паспрабавалі высветліць, чаго хочуч ад іх вучні, у скрынцы з прапановамі сустрэлася зусім сціплая паперка: “Дабрыя стасункі да нас, усё ж мы таксама людзі!”. Насмешна, на паўжартавыя словы, але колькі за імі неперыемнага для дарослых сэнсу!

Насцяпна пракуроры, запляваны, цёмны пад’езд. Звычайная кампанія маладых, якіх тысячы ў горадзе, — п’юць, кураць, б’юць вокны і лампы, брыдкасласячы, чапляюцца да прахожых. Іх, гэтых падлеткаў, у дзяцінстве таксама білі бацькі, зневажалі настаўнікі, імкнуўся пакрыўдаць кожны маціцыйшы. Вось і выраслі маральныя калекі. Яны нікому не патрэбны, ды і самі не церпяць патрэбы ў іх. І гэта смерць — аднаго за адным індывідуальна чалавечага племені. Менавіта племені, дзікага племені — інакш нас, напэўна, ужо не было назваць...

Вольга ДЗЯЦКО.

— Цётка, ну, цётка! Купі мне марожанага! — я адчула, як нехта настойліва цягне мяне за крысо куртку... Хлопчык гадоў пяці. Ускудлачана галава, бацькоўскі пінжак — ён самотна туліцца да прылачка, нагадаючы запалханае вучань. “Дзе твае бацькі?” — спытаўся ў яго мужчына, што праходзіў міма. Дзіця адрагала імгненна: “Дзядзечка, хачу марожанага!”. Але “дзядзечка” раптам заспяваў далей, паспеўшы з пагардай зазначыць: “Вырадак...”

Назваць так дзіця... А самі мы якія? Няўжо лепш? Здаецца, што ўжо зусім не ў незалежнай дзяржаве жывём, а ў нейкай краіне пераплавак. Усё — ад жабе-ракоў іх метро да ўрадавых дэлегацый — лісліва заглядваюць у вочы больш багатага. Хіба што розныя сумы прасяць: адны — лішняга “зайца”, другія — шматлікіх чужакоў. Бо свайго ў нас нічога няма, і разам з іншымі дэфіцытамі пацукі знікае сумленне і нават жаданне самастойна зрабіць (не выпраціць, а менавіта зрабіць) сабе лепшае жыццё... Дакладней, каб сабе — жаданнае крэсла халае, а вась на лёс дзяржавы многія папроста “завялілі хвосты”. І п’юць, сьняваюць моладзь, учараўны падлеткі. Чаму ж не п’яваць, калі ёсць на што? Набыць пэўнай прафесіі даўно ўжо з неабходнасцю ператварылася ў хобі. Вось такая, напрыклад, фраза: “Я настаўнік, і гэта мае прызначэнне”. У многіх маіх аднагодукаў не выклікае ніякіх іншых пануццяў, акрамя істэрычнага рогату. А за імі ж стаяць... дзеці, іхнія малодшыя браці і сястры, то імкунцы дзеці да іх падобныя. Яны, гэтыя дзеці, заўважваюць і запамінаюць усё: і бацькоўскія п’янкі, і тое, як “бізнэсмен” з сямігадовай адукацыяй раз’яўджае на ўласным аўтамабілі, а побач жанчына з дыпломам ВНУ безвынікова шукае работу... Як і катэтылі, не маешвал б сёння з палітыкі, эканомікі і сацыялогіі, — усюды дзіцячыя лёсы. І няма адказу на пытанне “Што з імі будзе?”.

Памятаеце знамянітую фразу: “Дзеці — кветкі жыцця”? Сёння многі з іх — яшчэ адна зва на наша грамадства, хвароба самая страшная і небяспечная, таму што крызіс яе азначае толькі адно — і біцьё усіх нас. Няўжо так і будзе?..

Аксана КОУШЫК.

Ёсць адказы на пытанні, ды не на ўсе...

□ Мікола КАПЫЛОВІЧ

Члены камісіі па справах непаўналетніх, якая дзейнічае пры Маладзечанскім райвыканкаме, выкарыстоўваюць і самыя розныя формы і метады работы. Сярод іх — сустрачкі “за круглым сталом” з вучнямі вясковых школ, дзе вядуцца гутаркі аб жыцці і праблемах падлеткаў.

Не так даўно вучні старэйшых класаў Лебедзеўскай сярэдняй школы сустрэліся з дасведчанымі ў педагогіцы і веданні законаў суразмоўцамі. І доўга задавалі ім пытанні.

Перш чым адказаць на некаторыя з іх начальнік інспекцыі па справах непаўналетніх Маладзечанскага ГРАУС У.А.Мароз, які прысутнічаў на гэтай сустрэцы, азнаёміў вучню і настаўнікаў з кримінальным становішчам у раёне. Ён адзначыў, што ў апошні час значна павялічыўся падлеткавы расце. Так, у 1993 годзе 42 падлеткамі ажыццэўлена 46 злачынстваў. Сярод пераважнай часткі закона ёсць шмат вучню. Так, на працягу некалькіх месяцаў мінулага года на рахунку злачынчым групы, у якую ўваходзілі дваццаць васьмю 14—17-гадовых падлеткаў горада і раёна, 36 злачынстваў. Пачыналі, як заўсёды, з малявання лапінаў і падвалі, абкрадзі сваіх суседзяў, знаёмых. Потым разліся на больш буйныя крадзёжы. І, нарэшце, пачалі ўжо крадзі машыны і матарыялы, каб потым іх вывозіць за межы рэспублікі. Па гэтай справе вядзецца судовы працэс. Яшчэ адна злачынная кампанія рабавала навушныя гарадскіх тэхнікумаў і вучылішчаў, адбіраючы пад парозай у іх грошы і каштоўнасці. Злачынцы затрыманы.

Сярод правапарушальнікаў, з горчым паведамаў начальнік інспекцыі, ёсць і шмат Лебедзеўскай школы. Часта ў іх летася запараша на свае пасаджэнні камісіі па справах непаўналетніх. У цэлым па раёне, як паведаміла адказны сакратар вышэйназначанай камісіі, летася разгледжана 99 спраў на 150 падлеткаў, сярод якіх 18 дзяўчынак і 80 хлопчыкаў са школьнага, астатнія — са школьна-інтэрнатаў, прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, курсоў. Яны хуліганілі, кралі, пілі. Па кожнай справе былі прыняты адпаведныя меры ўздзеяння на падлеткаў і іх бацькоў. Працэс знайсці прычыны, па якіх падлеткі адбіраюць ад бацькоўскіх рук і пачынаюць

красці і рабаваць людзей. Гэта, як адзначыў у сваім выступленні мікрапракурор М.М.Каліда, цяжкае, а то і невысновае матэрыяльнае становішча сям’і, у якой выхоўваецца падлетак, бяздумны спосаб жыцця. Ды і гультайства, п’янкі, паруханні правілаў паводзін вядуць падлеткаў на шлях злачынстваў.

У становішчы эканамічнага хаосу, дыфіцэту рабочых месцаў, увядзення пятага навування ў шмат якіх навуальных установах вельмі складана знайсці месца ў жыцці “цэпкам” падлетку. Старшыня камітэта па справах моладзі райвыканкама А.І.Арлоў паведамаў, што райвыканкам прыняў пастанову аб брагніраванні рабочых месцаў для падлеткаў на прадпрыемствах, у арганізацыях і ўстановах. І адзначыў, што ў мінулым годзе іх было 192. Аднак, кожная спроба ўладкаваць на працу падлетка сустракае шмат перашкод, бо кіраўнікі вельмі не хочуць браць у сваё працоўнае калектыву некаваліфікаваных работнікаў. Не абшучу ў сваім выступленні А.І.Арлоў і яшчэ адну праблему: у апошні час у школах пачалі менш прадаваць пазаварочных мэрэпраемстваў, вечаўро адпачынку, дыскатэк для вучню старэйшых класаў. Вось яны і ідуць у мясцовыя дамы культуры, дзе п’юць, брыдкасласяць і хуліганяць іх старэйшыя сябры. І ніхто на гэта не звяртае увагі. І я тут не падацца спакуюсь.

Больш пільна сачыць за “цэпкімі” падлеткамі заклікаў удзельнічаў сустрэцы і загадчык аддзела адукацыі райвыканкама В.А.Рудольф: — Цяпер у школах няма пільнерскіх і камсамольскіх арганізацый, якія некалі дапамагалі настаўнікам /выхоўваць вучню. Гэта трэба рабіць зараз толькі настаўнікам і бацькам, з дапамогай лепшых вучню школ.

Самыя розныя пытанні цікавілі вучню і настаўнікаў школ, шт прысутнічалі на сустрэцы. Гэта і працаўладкаванне падлеткаў, выпускнікоў школ, ільготы, якімі можна карыстацца пры прыёме на работу, і з якога ўзросту падлеткі насячу кримінальнай адказнасці, і да якога часу вучні старэйшых класаў могуць знаходзіцца на дысцыпліне. Гэтая сустрэча, думалася, была для вучню карыснай і цікавай.

ТЫДЗЕНЬ ПА ГАРАСКОПУ

27 чэрвеня — 3 ліпеня

У выхадны ўстрымаецца ад актыўных дзеянняў. Перакажыце. Захоўвайце асцярожнасць у фінансавых аперацыях.

КАЗЯЯРОГ

У апошнія дні чэрвеня — поспех у гандлі і сферы бізнесу. Гармонія ў каханні. Але зварніце ўвагу на сваю нервовую сістэму.

У сераду не прымае важных рашэнняў. Пастарайцеся не свярчыць з блізкімі ў нядзелю. Не верце ніякім пелікам.

ВАДАЛЕЙ

У інтымных адносінах можа будзе залежаць ад вас у панадзель. Аднак да ўсіх вашых пачынаў — у чацвер. Не свярчыце з партнёрам. У каханні трэба ўмець дараваць.

Устрымаецца ад новых знаёмстваў у канцы тыдня

РЫБЫ

Не злоўжывайце ежай у канцы чэрвеня. Устрымаецца ад вырашэння юрыдычных спраў.

Пастарайцеся не канфіктаваць з супрацоўнікамі і сябрамі ў сераду. Перагледзіце сямейныя адносіны ў суботу. Верагодны грашовыя страты. Будзеце ўважлівымі да свайго здароўя.

АВЕН

Справы, за якія вы возьмецеся ў аўторак, завершацца поспехам. Магчымы непрыямныя з-за выпадковых знаёмстваў.

Аўторак спрыяльна для самавыяўлення ў любым відзе дзейнасці. Працяжайце больш характэрны і настойлівыя ўсмі.

Будзеце ўпэўненымі ў сабе ў пятніцу. З’явіцца шанцы на поспех у бізнэсе. Каханне адкладзіце на іншы час.

ШАЛІ

У канцы чэрвеня — высокі творчы патацнік. Стрымлівайце свае эмоцыі. Цудоўны час для інтымных адносін.

Аўторак спрыяльна для самавыяўлення ў любым відзе дзейнасці. Працяжайце больш характэрны і настойлівыя ўсмі.

Будзеце ўпэўненымі ў сабе ў пятніцу. З’явіцца шанцы на поспех у бізнэсе. Каханне адкладзіце на іншы час.

СКАРПІЁН

Асцярагайцеся падману ў панадзель. Лепш не абмяняваць валюту. Наглядзець на іх, што можае дабіцца жаданага выніку. Удача ў бізнэсе.

Пастарайцеся не свярчыць з супрацоўнікамі і роднымі ў сераду. Не веруйцеся.

У суботу здзіўляюцца вашы мары. Нерашучасць небяспечная для вас. Наведайце царкву.

СТРАЛЕЦ

Магчыма матэрыяльныя падтрымкі з нечаканай крыніцы ў аўторак. У каханні вашы словы пераважыць стрымлівайце залішняе эмоцыі.

У сераду тыдня атрымаеце матэрыяльны прыбыток. Выстаўце непаразуменні ў каханні.

БЛІЗНЯТЫ

Магчыма матэрыяльныя выйгрышы ў першыя дні тыдня. Не даяржайце нікому вашых інтымных адносін.

Чужасці з новымі знаёмствамі ў сераду. Шукайце гарманічнага асяроддзя. У каханні трэба ўмець дараваць.

Будзеце пачыночымі і партнёрам у нядзелю.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Бізнес-клас

Вядучая рубрыкі
Вера ПАПЯКОВА
Тэл. 68-28-52

Ведаеш сам —
падзяліся
з іншым

Маючы на ўвазе востры дэфіцыт спецыялістаў рыначных прафесій цэнтр падтрымкі прадпрыемстваў “Цэнтр-XXI стагоддзе” паставіў перад сабой задачу дапамагчы дзяржаве вырашыць гэтую праблему. У цэнтры можна перакваліфікавацца і атрымаць такія спецыяльнасці як сакратар-рэфернт, кіраўнік МП, бухгалтар вышэйшай кваліфікацыі і г.д.

Не так даўно ў “Цэнтры-XXI стагоддзе” адкрылася сапраўдная школа камерцыялі прадпрыемстваў для гандлёвых прадпрыемстваў буйных прадпрыемстваў, якая працуе сумесна з нямецкімі фірмамі “IFBB” (г.Бон) і “Эдуплан” з Дрэздэна. Апошняя інтэнсіўна супрацоўнічае ў Расіі, Украіне, Польшчы, Чэхіі і дапамагае паспяхова перадаваць краінам былога сацыялага пераходны перыяд да стабільнай эканомікі. Ва ўсім разе, абедзве фірмы вельмі ўдала прымянілі свой вопыт, пры аб’яднанні Германіі.

Зараз дырэктары гандлёвых прадпрыемстваў, сярод якіх прадстаўнікі буйнейшых крамляў Мінска, навукаюцца па спецыяльнасці “камерцыяльны дырэктар”, каб спасыцінуць усе хітрыкі гандлёвага бізнесу. Фінансуюць гэты курс Міністэрства замежных спраў Германіі. Дарэчы, усе семінарыя і практычныя заняткі група беларускіх бізнесменаў будзе праходзіць у ФРГ, дзе адразу зможа наладзіць сувязі з нямецкімі прадпрыемствамі напрамую, без усякіх пасрэднікаў.

Энергетыка “Ад Буша”

Сусветна вядомая кампанія паступова ўкараняюцца ў эканоміку ўсходніх і суседзяў. Аналагічным чынам зрабілі і прадстаўнікі альянсу з двух энергетычных гігантаў Швецыі і Швейцарыі — канцэрна “АББ”. У Мінску адбылася прэзентацыя адной з кампаній гэтага канцэрна — нямецкай фірмы “Буш Егер Электра”, якая з’яўляецца на сённяшні дзень лідарам еўрапейскага рынку ў галіне электраўстаноўчага абсталявання.

Гаспадарка канцэрна “АББ”, які мае свае прадстаўніцтвы ў Расіі, Казахстане, на Украіне складаецца з электрастанцый, прамысловых аб’яднанняў, прадпрыемстваў сувязі і распрацоўванняў энергій. Прадукцыя фірмы прызначана ў 140 краінах свету, а аб’ём “АББ” за 1993 год склыв 30 мільярдаў даляраў ШВА.

Фірма “Буш Егер Электра” прадстаўлена канцэрнам “АББ” у 44-х краінах свету. Доля яе прадукцыі на рынку Германіі складае 33 працэнты і займае першае месца, а на рынку Еўропы — 15 працэнтаў і трывае другое месца. З гэтай часу ў мінскіх магазінах, якія гандлююць нямецкай тэхнікай, можна будзе набыць электратэхнічнае абсталяванне “Ад Буша”. Краўнікі гандлёвых дамоў, архітэктары прадстаўнікі дзяржбуда і альтэрнатыўных будаўнічых кампаній, маючы намер уключыць прадукцыю “Буш Егер Электра” ў працэс планавання і ўвядзення новых аб’ектаў, няўдзячна і дамоў у рэспубліцы. Акрамя традыцыйных выключальнікаў і рэзаткаў,

